

شمس الضحی

(سیمای حضرت مصطفی (ﷺ) در شعر فارسی از قرن چهارم تاکنون)

تألیف:

دکتر لیلا کریمی

www.ketab.ir

سرشناسه	کرمی، لیلا، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	شمس الضحی (سیمای حضرت مصطفی (ص) در شعر فارسی از قرن چهارم تاکنون) / تألیف لیلا کرمی.
مشخصات نشر	تهران: سازمان جهاد دانشگاهی تهران، انتشارات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۲۲۸ ص.
شابک	۷-۵۷۴-۱۳۳-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۲۲۴] - ۲۲۷.
موضوع	محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - شعر - مجموعه‌ها
موضوع	Muhammad, Prophet -- Poetry -- Collections:
موضوع	محمد (ص) در ادبیات

Muhammad, prophet -- In literature
 مدیحه و مدیحه‌سرایی -- تاریخ و نقد
 Laudatory poetry -- History and criticism
 شعر مذهبی فارسی -- مجموعه‌ها
 Religious poetry, Persian -- Collections
 شاعران ایرانی -- سرگذشتنامه
 Poets, Persian -- Biography
 سازمان جهاد دانشگاهی تهران، انتشارات

شناسه افزوده

PIR۴۰۷۲: رده بندی کنگره

۰۰۸۳۵۱/۱۶۱۸: رده بندی دیویی

۸۷۳۱۰۶۸: شماره کتابشناسی ملی

فیا: اطلاعات رکورد کتابشناسی

♦ نام کتاب: شمس الضحی (سیمای حضرت مصطفی (ص) در شعر فارسی از قرن چهارم تاکنون)

♦ مولف: لیلا کرمی

♦ ناشر: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران

♦ ویراستاران علمی: دکتر علیرضا حاجیان نژاد - دکتر حکیمه دبیران

♦ چاپ و صحافی: رامین

♦ نوبت چاپ: اول - بهار ۱۴۰۱

♦ شمارگان: ۱۰۰ نسخه

♦ قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

♦ ناظر چاپ: احمد آرش

ISBN-978-600-133-574-7

♦ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۳۳-۵۷۴-۷

www.jtes.ir

♦ نشانی: تهران - صندوق پستی ۱۸۶ - ۱۳۱۴۵

nashr.jutt@gmail.com

♦ تلفن: ۶۶۹۵۴۳۸۸ تلفکس: ۶۶۶۶۹۴۱

♦ مراکز پخش: خانه کتاب دانشگاه: ۶۱۱۱۲۸۵۰ - ۶۶۹۷۳۴۲۳ فروشگاه الکترونیکی: 16book.ir

♦ برای تهیه نسخه الکترونیک به آدرس fidibo.com مراجعه فرمایید.

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف یا ناشر تکثیر و کپی برداری کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مقدمه ناشر:

ایران امروز در اشتیاق توسعه و استقلال، گام‌های محکم و استواری برمی‌دارد. همه روزه در گوشه و کنار میهن ما جوانه‌های خودکفایی علمی و فنی نمایان می‌شوند و با عنایت و یاری خداوند متعال و در سایه تلاش و کوشش جامعه علمی و دانشگاهی حرکت به سوی مرزهای دانش شتاب بیشتری به خود می‌گیرد.

خدا را شکر می‌گوییم که این فرصت را به ما ارزانی کرد تا گام‌های هر چند کوچک در راه رشد و نشر دستاوردهای علمی و فرهنگی کشور برداریم، باشد تا با یاری خداوند منان و در پرتو همت اندیشمندان، نویسندگان، مترجمان و متخصصان مؤمن و متعهد بتوانیم در اعتلای علمی کشور عزیزمان ایران سهمی داشته باشیم.

انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران در راستای وظایف خویش و به منظور رسیدن به اهداف علمی - فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران اقدام به انتشار آثار ارزشمند و مورد نیاز علمی و دانشگاهی می‌کند. در این راه از کلیه اساتید، پژوهشگران، صاحبان قلم و اندیشه دعوت به مشارکت و همکاری می‌شود.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول: نعت نبوی و محتوای آن

۱- نعت.....	۱۹
۲- نعت در لغت.....	۲۰
۳- نعت در اصطلاح ادبی.....	۲۱
۴- کیفیت نعت در شعر عربی و فارسی.....	۲۳
۵- نعت نبوی از نظر محتوا.....	۲۶
۵-۱- ستایش وجود ذی وجود حضرت مصطفی (ص) و فخر به ایشان.....	۲۶
۵-۲- توسل و التجا به حضرت رسول (ص).....	۲۷
۵-۳- ستودن اندیشه‌های والا و ارزشمند، خصوصیات معنوی و... پیامبر و تبلیغ آن.....	۲۹
۵-۴- موعظه و پند با استفاده از مضامین نعت آن حضرت.....	۳۰
۵-۵- ذکر اسامی، القاب، کنیه و نسل آن حضرت.....	۳۱
۵-۶- ذکر سیره و اخلاق آن حضرت.....	۳۱
۵-۷- ثنای خصوصیات ظاهری، ملزومات و اشیا متعلق به آن حضرت و کارهای آن‌ها.....	۳۲
۵-۸- وصف معجزات، حوادث و اتفاقاتی که به سبب وجود مبارک ایشان رخ داده.....	۳۳
۵-۹- ستایش حضرت مصطفی (ص) به همراه منقبت اهل بیت و امامان.....	۳۴
۵-۱۰- دعا و شریطه.....	۳۵
۵-۱۱- درون‌مایه‌های نعتیه‌های نبوی.....	۳۶

فصل دوم: اغراض سرودن نعت‌ها

۲- سبب سرودن نعت‌ها.....	۳۹
۲-۱- بزرگداشت مقام رفیع نبوی.....	۳۹
۲-۲- التجا و تمسک به حضرت.....	۴۰
۲-۳- ادای دین به حضرت.....	۴۱
۲-۴- اهمیت و پاسداشت مناسبت‌های دینی.....	۴۲
۲-۵- بیان سیره نبوی، القاب، نام‌ها و خصائل حضرت.....	۴۳
۲-۶- اعتبار بخشی به اثر خود.....	۴۳
۲-۷- باور داشت‌ها و اعتقادات مذهبی.....	۴۴
۳- انواع نعت نبوی از جنبه کمی و شکلی.....	۴۴

- ۴۴-۱-۳- یک قصیده، مثنوی یا هر قالب شعری دیگر، از جمله قصیده‌ای از خاقانی.....
- ۴۵-۲-۳- قصیده با موضوعاتی از جمله مدح کسی، شکایت از روزگار.....
- ۴۶-۳-۳- عرض ارادت.....
- ۴۶-۴-۳- قالب‌هایی سروده شده در نعت.....
- ۵۰-۵-۳- بحور و اوزان نعت.....

فصل سوم: ساختار و مضمون

- ۵۳-۱- ویژگی‌های ساختاری و مضمونی نعتیه‌های نبوی.....
- ۵۳-۱-۱- حقیقت‌گویی و واقع‌نمایی.....
- ۵۴-۲-۱- استفاده متفاوت از مبالغه، غلو و اغراق.....
- ۵۴-۳-۱- پرهیز از نسبت‌های ناروا و دروغ پردازی.....
- ۵۵-۴-۱- مستند بودن وقایع و حوادث مورد اشاره در نعتیه‌ها.....
- ۵۵-۵-۱- پرهیز از واژگان منفی، بی‌ارزش، ناخوشایند و تصاویر منفی.....
- ۵۶-۶-۱- استفاده عالمانه از کلمات مثبت، شواهد، شواهد انگیز و تصاویر دل‌نشین.....
- ۵۶-۷-۱- استحکام ساختار درونی و بیرونی در مضمون.....
- ۵۶-۲- ویژگی‌های ادبی و زبانی نعت‌ها.....
- ۵۶-۱-۲- آواها.....
- ۵۷-۲-۲- به کار بردن صداهای حروف «س» و «آ» و «ی».....
- ۵۷-۳-۲- لغات، ترکیبات و واژگان.....
- ۵۷-۴-۲- استفاده از اساطیر، تاریخ و علوم مختلف برخی از اشعار شاعران.....
- ۵۸-۵-۲- آفرینش ترکیبات وصفی و اضافی خاص.....
- ۵۹-۶-۲- تصویر آفرینی‌ها.....
- ۶۰-۷-۲- تداعی معانی.....
- ۶۱-۸-۲- اطناب و ایجاز.....
- ۶۲-۳- نقش زبان ادبی در پرورش مضمون.....
- ۶۳-۴- شعر نعت زمینه‌ساز شعر عرفانی و حکمی.....
- ۶۴-۵- نعت و نعت خوانی زمینه‌ساز موسیقی (منطقه‌ای و محلی).....
- ۶۵-۶- مناسبت‌های مذهبی.....
- ۶۵-۱-۶- اشعار سروده به مناسبت ولادت حضرت مصطفی (ص).....
- ۶۶-۲-۶- اشعار سروده شده به مناسبت مبعث حضرت مصطفی (ص).....
- ۶۷-۷- خاتمیت حضرت در نبوت و نخستین بودن در ربیت ایشان.....
- ۶۷-۱-۷- خاتمیت.....

- ۷۰-۲- اشعار سروده شده به مناسبت معراج آن حضرت
- ۷۲-۳- زمان وقوع معراج
- ۷۴-۴- مکان شروع معراج
- ۷۴-۵- جبرئیل راهنمای رسول (ص)
- ۷۶-۶- براق، مرکب پیامبر در معراج
- ۷۹-۷- صخره پایگاه معراج
- ۷۹-۸- دیدار فرشتگان با حضرت مصطفی (ص)
- ۸۰-۹- دیدار حضرت مصطفی (ص) از نظام جهان برین
- ۸۰-۱۰- دیدار از بهشت و دوزخ در معراج
- ۸۰-۱۱- حضرت مصطفی (ص) در سدره المنتهی
- ۸۱-۱۲- عرش زیر پای حضرت مصطفی (ص)
- ۸۱-۱۳- حضرت مصطفی (ص) فراتر از عرش و آن سوی حجابها
- ۸۲-۱۴- حضرت مصطفی (ص) در مقام قرب الهی
- ۸۳-۱۵- بازگشت حضرت از سیر معراج و بازگرددن ماجرا برای مردم
- ۸۳-۱۸- اشاره به خصوصیات و صفات حضرت مصطفی (ص)
- ۸۳-۱-۸- اشاره به امی بودن حضرت
- ۸۴-۲-۸- مهر نبوت بر کتف حضرت
- ۸۴-۳-۸- گیسوی حضرت
- ۸۵-۴-۸- کلام دل‌نشین حضرت
- ۸۵-۵-۸- اشاراتی در باب جنگ‌های حضرت رسول (ص)
- ۸۶-۶-۸- معجزات و ارهاصات مربوط به حضرت مصطفی (ص)
- ۸۶-۷-۸- شکستن بت‌ها در شب میلاد پیامبر اکرم (ص)
- ۸۷-۸-۸- اشعار سروده شده به مناسبت شهادت آن حضرت

فصل چهارم: نمونه‌هایی از اشعار شعرای فارسی‌زبان در نعت حضرت مصطفی (ص) ..

- ۹۱-۱- شاعران کهن
- ۹۱-۱-۱- فردوسی طوسی
- ۹۲-۲-۱- اسدی طوسی
- ۹۳-۳-۱- ناصر خسرو قبادیانی
- ۹۵-۴-۱- نظامی گنجوی
- ۹۶-۵-۱- نظامی و مخزن الاسرار
- ۹۹-۶-۱- سنایی

- ۱-۷- خاقانی ۱۰۲
- ۱-۸- عطار نیشابوری ۱۰۴
- ۱-۹- حافظ شیرازی ۱۰۷
- ۱-۱۰- جلال‌الدین مولوی ۱۰۸
- ۱-۱۱- سعدی ۱۱۰
- ۱-۱۲- اوحدی مراغه‌ای ۱۱۲
- ۱-۱۳- خواجه کرمانی ۱۱۳
- ۱-۱۴- سلمان ساوجی ۱۱۴
- ۱-۱۵- جمال‌الدین عبدالرزاق ۱۱۵
- ۱-۱۶- کمال‌الدین اسماعیل ۱۱۸
- ۱-۱۷- جامی ۱۲۰
- ۱-۱۸- حسام‌الدین خوسفی ۱۲۱
- ۱-۱۹- سلیمی تونی ۱۲۲
- ۱-۲۰- قاتّنی ۱۲۳
- ۱-۲۱- وحشی بافقی ۱۲۸
- ۱-۲۲- همای شیرازی ۱۲۹
- ۲- جایگاه حضرت مصطفی (ص) در شعر معاصر ۱۳۰
- ۲-۱- ادیب‌الممالک فراهانی ۱۳۰
- ۲-۲- ملک‌الشعرای بهار ۱۳۳
- ۲-۳- هادی پیشرفت (رنجی تهرانی) ۱۳۵
- ۲-۴- محمدحسن رهی معیری ۱۳۷
- ۲-۵- عباس کی‌موش (مشفق کاشانی) ۱۳۷
- ۲-۶- مهدی سهیلی ۱۳۸
- ۲-۷- محمود شاه‌رخی (جذبه) ۱۴۳
- ۲-۸- ژولیده نیشابوری ۱۴۴
- ۲-۱۰- علی معلم دامغانی ۱۵۱
- ۲-۹- غلامرضا دبیران ۱۵۲
- ۲-۱۰- حکیمه دبیران ۱۵۴
- ۲-۱۱- قاسم صرافان ۱۵۴
- ۲-۱۲- سهیل محمودی ۱۵۶
- ۲-۱۳- علیرضا قزوه ۱۵۷